

Modeli službi u Novom zavjetu
Zasjedanje radne zajednice katoličkih profesora
Novog zavjeta njemačkog govornog područja
(Münster, 16. – 20. veljače 2009.)

Mario CIFRAK

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
mario.cifrak@ofm.hr

Ovogodišnje zasjedanje radne zajednice profesora Novog zavjeta njemačkog govornog područja održavalo se u organizaciji Katedre Svetoga pisama Novog zavjeta Katoličkog teološkog fakulteta Sveučilišta u Münsteru i to u biskupijskoj kući susreta St. Liudger. Radnu temu *Modeli službi u Novom zavjetu* obrađivali smo u vidu predavanja s raspravama i u vidu seminara. Prvo predavanje koje je održao prof. dr. Werner Eck s Instituta za arheologiju i antičku povijest Sveučilišta u Kölnu naslovljeno je *Službe i strukture upravljanja u jedinicama samouprave ranog Rimskog Carstva*. Profesor Eck je govorio o općoj političko-administrativnoj podjeli *Imperium Romanum*, opisao je specifičnosti nositelja vlasti u provincijama: namjesnika i prokuratora i njihove kultne dužnosti. Na razini jedinica samouprave bilo je riječi o gradovima: rimskim zajednicama na Istoku (*coloniae*) s *ordo decurionum*, narodnoj skupštini i magistratima; grčkim polisima također s narodnim skupštinama, vijećem i magistratima. Obrađeno je i pitanje sudjelovanja žena u javnom životu i radu institucija. Predavač se osvrnuo i na uvjete obavljanja kulturnih službi u tim samoupravnim jedinicama. Na kraju predavanja govorio je o razini provincije i državnoj upravi (*ta koina*).

Umirovljeni prof. dr. Dietrich-Alex Koch s evangeličkog fakulteta u Münsteru naslovio je svoje predavanje *Razvoj službi u ranokršćanskim zajednicama Male Azije*. U predavanju se tematiziralo helenističko kršćanstvo oslanjajući se na izvještaje Djela apostolskih, Pavlovih i katoličkih poslanica i

konstataciju službi apostola, proroka i učitelja pod vidom misijskog djelovanja i naviještanja evanđelja. A s druge strane evidentirane su i službe prezbitera, đakona i episkopa.

Predavanje prof. dr. Marlis Gielen sa Sveučilišta u Salzburgu, koja nije mogla doći zbog bolesti, pročitao je prof. dr. Martin Ebner, domaćin susreta. Naslov njezina predavanja bio je *Opažanje vodećih funkcija žena u zajednici u svjetlu Pavlovih poslanica*. Predavanje je bilo podijeljeno u tri dijela: navođenje imena žena kod Pavla s upućivanjem na njihovo odgovorno uključivanje u rad zajednice; pojmovno polje za opisivanje djelovanja žena u zajednici u kontekstu njegove osobite primjene u Pavlovim poslanicama; rezultati i perspektive. Navest ću ukratko rezultate i perspektive do kojih je autorica došla:

- u prvoj kršćanskoj zajednici žene su imale zadaće koje su bile identične s funkcijama muškaraca u vodstvu zajednice, i to jednakomjerno u području organizacije zajednice kao i u području naviještanja evanđelja;
- žene su bile uključene u misijski navjestiteljski rad;
- jednakost u funkcijama muškaraca i žena sredinom 1. stoljeća nije bila specifičnost zajednica koje je osnovao Pavao što pokazuje i opširna pozdravna lista Poslanice Rimljanima (usp. 16. poglavlje) nego je posvjedočena i u glavnom gradu Rimskog Carstva i međusobno je povezivala i odlikovala kršćanske zajednice od prvih početaka.

Autorica uočava da se ni na temelju Pavlovih poslanica, kao ni na temelju novozavjetne predaje ne može doći do veze između funkcije koja se odnosi na zajednicu i funkcije predsjedanja kod slavlja Gospodnje večere u zajednici što vrijedi i na muškarce i na žene. To ne isključuje da je predstojnik ili predstojnica kuće domaćina imao (imala) vodeću ulogu kod organizacije slavlja Gospodnje večere. Sakramentalno-teološka refleksija te uloge u novozavjetno vrijeme još se ne ističe. Prvotno praktično-organizacijska vrijednost predsjedanja kod slavlja Gospodnje večere kao i identično-funkcionalno izvršavanje zadaća muškaraca i žena u organizacijskom kao i kerigmatskom području vodstva zajednice, koji su posvjedočeni u Novom zavjetu, otvaraju, s obzirom na pitanje službi, nepojmljivu slobodu i mogućnosti djelovanja.

Jedino večernje predavanje okupilo je i slušateljstvo izvana, a radilo se o predavanju »*Istinito je, što se naučava*« umjesto »*Naučava se, što je istinito*«? O *proanalasku »redovitog učiteljstva«* koje je izložio dr. Hubert Wolf, profesor crkvene povijesti na Katoličkom teološkom fakultetu u Münsteru. Ovdje se govorilo o vremenu druge polovice 19. st., odnosno vremenu protivljenja skolastika i germaničara »njemačkim teolozima« i njihovoj povijesnoj kritici. Pojam »redovito učiteljstvo« pojavljuje se u pismu Pija IX. *Tuas libenter* od 21. prosinca 1863. go-

dine koje je uputio münchenском nadbiskupu zbog kongresa koji su održali katolički teolozi Njemačke, Austrije i Švicarske te godine u Münchenu.

Prof. dr. Ferdinand Prostmeier iz Gießena obradio je temu *sukoba oko službi u ranokršćansko doba* uzimajući u obzir ono o čemu pišu novozavjetni tekstovi kao i Prvu Klementovu poslanicu te Didahe. On navodi neke elemente koji su doveli do sukoba vjere i vjerske prakse: suživot judeokršćana i etnokršćana, kršćanski nauk i gnoza, borba oko vlasti, karizma i struktura. Nasuprot tomu valja graditi jedinstvo i stabilnost na temelju dogovora čiji su jamci sukcesija, legitimitet nauka, episkop i prezbiterski kolegij.

Iz sustavnoteološke perspektive na zadanu radnu temu o službama u Novom zavjetu replicirao je prof. dr. Knut Wenzel s Katoličke teologije Sveučilišta u Frankfurtu na Majni izlažući predavanje *Apostolski identitet. Dužnost službe u zajednici*. Započeo je ukazujući na napetost između činjeničnog stanja i normativnosti. U predavanju je zanemario sustavnopovijesno utemeljenje i prešao na sustavne posljedice koje je iznio u nekoliko točaka:

- stanje početka: norma na početku kao povijesno stanje odjeka, sjećanja i interpretacija pomoću kojih se mora izvorni impuls ponovno pokrenuti;
- služba i duhovna dimenzija Crkve: opće »oduševljenje« vjernika – diferencijacija karizmi; karizme: različiti izražajni oblici osobne vjere koji se u zajednici oblikuju i odmah svode na Duh; vezanost duhovne dimenzije Crkve na svoju konkretno-materijalnu i ljudsko-duhovnu dimenziju;
- određenje službe iz njezine eklezijalne funkcije: *proprium* službe otvara se iz njezine funkcije, zadaće i svrhe; »Sukcesija... apostolskog evanđelja« (Edward Schillebeeckx);
- eklezijalni red sakramentalnosti službe: svaki oblik naglašavanja službe ne može joj u biti pridati drugi temelj, drugu funkciju, nego su oni svojstveni zajednici;
- *ius divinum* kao instrument Crkve: prijedlog Karla Rahnera; mogućnost preoblikovanja crkvenih oblika djelovanja (službi) pri istodobnom nenapuštanju njihova značenja?

Rad u seminarima odvijao se u tri skupine. Prva skupina radila je pod vodstvom prof. dr. Konrada Hubera na temu: *službe u Matejevu evanđelju* koji je imao tri radne jedinice: Matejeva zajednica kao zajednica braće i sestara Isusovih učenika i služba u temeljnom značenju kao služenje; učitelji/pismoznanci, (putujući) proroci i (ostali) karizmatici u Matejevoj zajednici; Petar, Mt 16,16-19 i pitanje Petrove službe u Matejevu evanđelju. Druga skupina obradila je temu

služba u Corpus Iohanneum pod vodstvom prof. dr. Ansgara Wucherpenniga, a posebnu je pažnju posvetila Ivanovim poslanicama te Ivanovu evanđelju, a u njemu Petrovoj službi i gledanju na evanđelje kao opoziciju velikoj Crkvi. Naravno da su uz Petra u prvi plan došle Marta i Marija i Marija Magdalena. Treća se skupina bavila *službama u Corpus Paulinum*. I tu valja razlikovati autentične Pavlove poslanice, deuteropavlovske poslanice kao i pastoralne poslanice. U prvi plan voditelj prof. dr. Markus Tiwald stavio je pitanje uloge apostola i ustvrdio da za tu službu nisu preduvjet ukazanja Uskrsloga. Je li istoznačno biti svjedokom i biti apostolom? Važno je mjesto 1 Kor 12,28, a u deuteropavlovskim poslanicama opet Ef 4,8-16 s govorom o službama koje se postavljaju nasuprot zajednici. U pastoralnim poslanicama naglasak je na *successio Pauli* i korektnom nauku, vodstvu po nauku, a ideal je episkopat.

Ovo naše zasjedanje pratila je i zajednička molitva i euharistija kao i trenutci druženja te posjet kazalištu i razgledavanje grada koje je organizirao domaćin prof. dr. Stefan Schreiber.